

Nr 19.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1917 kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 15 maj 1903 angående folkskoleväsendet i Stockholm.

Närvarande: herrar Edén, Clason, Hellberg*, Bellinder, K. J. Ekman*, von Geijer, von Mentzer, Olof Olsson*, von Bahr*, von Zweigbergk, August Ljunggren, Larsson i Västerås, Räf, Ericsson i Vallsta, Hildebrand*, Kropp, Sterne, Magnusson i Kalmar* och Andersson i Höckerum*.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 292, däri Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 15 maj 1903 angående folkskoleväsendet i Stockholm.

Härigenom förordnas, att 3 § i lagen den 15 maj 1903 angående folkskoleväsendet i Stockholm skall hava följande ändrade lydelse:

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 5 saml. 17 häft. (Nr 19.)

3 §.

Direktionen utgöres, efter stadsfullmäktiges beprövande, av minst nio, högst tjuguen ledamöter, valda sålunda, att en ledamot utses av Stockholms stads konsistorium och de övriga till hälften av stadsfullmäktige bland stadens vid fullmäktigeval röstberättigade inbyggare, som uppnått tjugufem års ålder, och till hälften på sätt här nedan sägs av skolråden bland personer, vilka äro valbara till ledamöter i skolråd samt kända för nit om skolväsendet. De ledamöter, som av skolråden utses, väljas på det sätt, att, sedan varje skolråd inom sig utsett två ombud, samtliga ombuden inför den bland de territoriella församlingarnas skolrådsordförande, som Stockholms stads konsistorium bestämmer, företaga val av det antal ledamöter, som för varje gång erfordras. Och bör vid sådant val tillses, att till ledamöter väljas personer, som på grund av förtrogenhet med skolväsendets tillstånd och behov inom de olika församlingarna äro skickade att inom direktionen företräda dessa. Valet sker med slutna sedlar, och vid lika röstetal skilje lotten.

Ledamot i direktionen utses — — — avgångne.

Konsistorium, stadsfullmäktige och skolrådets ombud må ock utse suppleanter för de av dem valda ledamöterna till det antal, som anses erforderligt.

Kvinna, som blivit utsedd till ledamot eller suppleant, är berättigad att när som helst avsäga sig uppdraget.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1918. Från och med samma dag skall direktionen hava den sammansättning, som i lagen stadgas, i följd varav val till ledamöter och suppleanter skola äga rum före 1917 års utgång. Av de ledamöter och suppleanter, vilka då utses, skola halva antalet av de utav stadsfullmäktige valda och halva antalet av de utav skolrådets ombud valda eller, om detta antal icke är jämnt, det antal, som är närmast under hälften, efter lottning inför direktionen utträda vid 1918 års slut.

I det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 23 april 1917 lämnar departementschefen en utförlig redogörelse för det sätt, på vilket förvaltningen av Stockholms stads folkskoleväsen tidigare varit och nu är anordnad, och får utskottet hän-

visa till berörda framställning ävensom till de skäl departementschefen till statsrådsprotokollet anfört för nu ifrågavarande lagförslag.

Enligt lag den 15 maj 1903 utgör folkskoleväsendet i Stockholm, med vissa angivna undantag, en för hela staden gemensam angelägenhet, vilken staden såsom kommun har att vårda, och skola i följd härav kostnaderna för folkskoleväsendet i regel beslutas och utgöras på sätt om kommunalutskylder är stadgat. Folkskoleväsendet handhaves av Stockholms folkskoledirektion jämte de territoriella församlingarnas skolråd. Direktionen utgöres av ledamöter, utsedda av skolråden, Stockholms stads konsistorium och stadsfullmäktige sålunda, att varje skolråd väljer en ledamot, konsistorium en samt stadsfullmäktige bland stadens vid fullmäktigeval röstberättigade inbyggare, som uppnått 25 år, lika många ledamöter som de av skolråden valda.

På grund av bestämmelserna i berörda lag ökas antalet ledamöter i direktionen i samma mån som församlingarna delas och skolrådets antal växer. Sedan den 1 maj 1917 uppgår direktionens medlemsantal till 33.

I en av folkskoledirektionen år 1916 till stadsfullmäktige ingiven framställning anförde direktionen, att dess ledamotsantal vore för stort för en förvaltningsmyndighet och att därigenom uppkomme avsevärda olägenheter vid utförandet av de uppgifter, som vore direktionen anvisade. Direktionen anhöll på den grund, att stadsfullmäktige måtte ingå till Kungl. Maj:t med en framställning i ämnet, och framlade själv ett förslag till ändring av § 3 i lagen angående folkskoleväsendet i Stockholm. Enligt nämnda förslag skulle direktionen utgöras av minst 9 och högst 15 ledamöter. Av dessa skulle en utses av Stockholms stads konsistorium samt, efter stadsfullmäktiges beprövande, minst 8 och högst 14 av stadsfullmäktige. Skolrådets rätt att utse ledamöter i direktionen skulle således upphöra. Direktionens berörda förslag tillstyrktes av stadsfullmäktige och överståthållarämbetet.

Kungl. Maj:ts nu ifrågavarande förslag avviker i väsentliga avseenden från berörda av folkskoledirektionen förordade. Vad angår frågan om en begränsning av direktionens medlemsantal föreslås i propositionen, att antalet ledamöter skulle, efter stadsfullmäktiges beprövande, utgöras av minst 9, högst 21. Beträffande sättet för val av ledamöter föreslås, i anslutning till vad av Stockholms stads konsistorium och^o överstyrelsen för rikets folkskolor förordats, att en ledamot av direktionen utses av konsistoriet samt att av de övriga ledamöterna skolråden fortfarande skulle äga rätt att välja lika många som stadsfullmäktige, på så sätt, att varje skolråd inom sig utser två ombud, varefter samtliga ombuden företaga val av det antal ledamöter i direktionen, som för varje gång erfordras.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att en begränsning av folkskoledirektionens medlemsantal är behöfvlig och att en sådan begränsning lämpligast bör åstadkommas genom fastställande av en högsta och en lägsta gräns för antalet ledamöter i direktionen, inom vilka gränser stadsfullmäktige hava att bestämma ledamotssiffran. Och utskottet kan för sin del tillstyrka, att på sätt i propositionen föreslagits minimiantalet sättes till 9 och maximiantalet till 21 ledamöter.

Vad åter angår frågan om sättet för ledamöternas utväljande har utskottet icke kunnat undgå att finna, att starkare skäl synas tala för det av folkskoledirektionen framlagda, av stadsfullmäktige och överståthållarämbetet tillstyrkta förslaget, än för det av departementschefen förordade. Till en början ställer sig uppenbarligen själva valförfarandet enligt Kungl. Maj:ts förslag med de däri föreslagna dubbla indirekta valen onödigt invecklat. Vidare torde det, såsom ock direktionen i sin ovanberörda hemställan framhåller, utan överdrift kunna sägas, att skolrådets i huvudstaden ställning alltmer försvagats, sedan stadens folkskoleväsende sammanförts under gemensam ledning, och skolråden kunna på grund härav numera ej anses särskilt lämpliga som valkorporationer. Skolråden skulle emellertid även vid ett bifall till direktionens förslag komma att behålla ett visst inflytande på skolväsendet i huvudstaden, enär de enligt gällande folkskolestadga äga att hos direktionen göra framställningar och påminnelser.

Det har mot det av direktionen framlagda förslaget om sättet för utseende av direktionens ledamöter gjorts gällande, bl. a., att de särskilda församlingarnas intressen ej skulle genom detta förslag vederbörligen tillgodoses samt att föräldraintresset lättare skulle kunna göra sig gällande vid skolrådsvalen än vid valen till stadsfullmäktige. Utskottet vill häremot framhålla, att ej heller det kungliga förslaget giver full trygghet för tillvaratagande av den lokala sakkunskapen. Denna har för närvarande, då varje församlings skolråd utser en representant i direktionen, möjlighet att göra sig fullt gällande, men detta skulle uppenbarligen ej bliva fallet, om det kungliga förslaget bifölles. Då nämligen det antal ledamöter, som de av skolråden valda elektorerna skulle hava att utse, alltid komme att avsevärt understiga församlingarnas antal, skulle allenast en del av dessa i direktionen erhålla representanter för sina speciella lokalintressen. Och vad beträffar de uttalade farhågorna, att föräldraintresset ej komme att genom direktionens förslag i tillbörlig mån beaktas, torde det med skäl kunna hävdas, att stadsfullmäktige i ej mindre grad än skolråden skola veta att tillvarataga detta intresse.

På grund av samtliga dessa skäl har utskottet ansett det av direkti-

onen framlagda förslaget angående sättet för utseende av ledamöter i densamma vara att föredraga framför Kungl. Maj:ts förslag i nämnda del.

Utskottet vill slutligen såsom ytterligare skäl för ett bifall till direktionens förslag i berörda hänseende framhålla, att direktionen själv, som till hälften består av ledamöter utsedda av skolråden, med samtliga röster utom två uttalat sig för att dess ledamöter med undantag av den, som utses av konsistorium, skola väljas av stadsfullmäktige, samt att detta direktionens förslag tillstyrkts av de myndigheter i Stockholm, som blivit däröver hörda, nämligen stadsfullmäktige och överståthållarämbetet.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med tillkännagivande att Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition icke kunnat i oförändrad form bifallas, måtte för sin del antaga följande

Lag

*om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 15 maj 1903
angående folkskoleväsendet i Stockholm.*

»Härigenom förordnas, att 3 § i lagen den 15 maj 1903 angående folkskoleväsendet i Stockholm skall hava följande ändrade lydelse:

3 §.

Direktionen utgöres, efter stadsfullmäktiges beprövande, av minst nio, högst tjuguen ledamöter. Av dessa utses en av Stockholms stads konsistorium samt de övriga av stadsfullmäktige bland stadens vid fullmäktigeval röstberättigade inbyggare, som uppnått tjugufem års ålder.

Ledamot i direktionen utses — — — avgångne.

Konsistorium och stadsfullmäktige må ock utse suppleanter för de av dem valda ledamöterna till det antal, som anses erforderligt.

Kvinna, som blivit utsedd till ledamot eller suppleant, är berättigad att när som helst avsäga sig uppdraget.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1918. Från och med samma dag skall direktionen hava den sammansättning, som i lagen stadgas, i följd varav enligt däri meddelade bestämmelser val till ledamöter i direktionen skall före 1917 års utgång av stadsfullmäktige verkställas. Av de ledamöter och suppleanter, vilka då utses, skall halva antalet eller, om detta antal icke är jämnt, det antal, som är närmast under hälften, efter lottning inför direktionen utträda vid slutet av år 1918.»

Stockholm den 24 maj 1917.

På utskottets vägnar:

SAM. CLASON.

Reservationer:

dels av herrar *Clason* och *von Mentzer*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag oförändrat;
dels ock av herr *Ekman*.
